

ØF-notat nr. 04/2011

Ungdommens regionale verksted

– Regionalt framsyn Hedmark

av

Gro Sandkjær Hanssen

Elin Kittelsen

Hildegunn Rovik

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstestyrene/de regionale høgstesentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstemiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-notat nr. 04/2011

Resultater ungdommens regionale verksted

– Regionalt framsyn Hedmark

av

Gro Sandkjær Hanssen
Elin Kittelsen
Hildegunn Rovik

Tittel: Ungdommens regionale verksted – Regionalt framsyn Hedmark
Forfatter: Hanssen, Gro Sandkjær, Kittelsen, Elin og Rovik, Hildegunn
ØF-notat nr.: 04/2011
ISSN nr.: 0808-4653
Prosjektnummer: 1019/1020
Prosjektnavn: Regionalt framsyn Hedmark
Oppdragsgiver: Forskningsrådet/ Hedmark Fylkeskommune
Prosjektleder: Asgeir Skålholt
Referat: Dette er resultatene fra det regionale ungdomsverkstedet i prosjektet Regionalt Framsyn. Dette er en større prosess som går i Hedmark og har som mål å skaffe kunnskap om framtidens utfordring og utviklingsmuligheter i fylket. På verkstedet var det deltakere fra ungdommens fylkesting Hedmark, samt andre inviterte deltakere. I alt deltok 43 ungdommer på verkstedet.

Emneord: Regionalt framsyn, ungdommens fylkesting, Hedmark

Dato: Februar 2011

Antall sider: 26

Pris: Kr 70,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00

Telefax 61 25 41 65

e-mail: post@ostforsk.no

<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarframstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Dette er resultatene fra det regionale ungdomsverkstedet i prosjektet Regionalt Framsyn. Dette er en større prosess som går i Hedmark og har som mål å skaffe kunnskap om framtidens utfordring og utviklingsmuligheter i fylket.

Arbeidet er en del av VRI-Innlandet og er blitt gjennomført av Østlandsforskning og Norsk institutt for by- og regionforskning i tett samarbeid med Strategisk Stab Hedmark fylkeskommune.

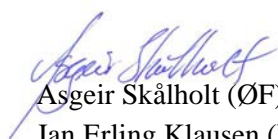
Vi takker Hedmark fylkeskommune, spesielt ved Brita Barmoen, Ungdommens Fylkesting, samt alle andre deltakere på verkstedet.

Lillehammer/Oslo, januar 2011

Tom Johnstad

forskningsleder

Asgeir Skålholt (ØF)

Jan Erling Klausen (NIBR)

prosjektleder

Innhold

1	Framsynsverksted for ungdom i Hedmark.....	7
1.1	Organisering og deltakere	7
1.2	Opplegget for dagen	8
2	Resultater fra verkstedet	9
2.1	Stedsidentitetsoppgaven	9
2.2	Det beste og det verste ved hjemstedet vårt	10
2.3	Hvor vil vi jobbe og bo i 2040?.....	11
2.4	Fremtidsbilder – Hedmark i 2040	16
3	Oppsummering.....	21
	Referanser	25

1 Framsynsverksted for ungdom i Hedmark

Bred deltakelse fra barn og unge er ansett som viktig i prosesser som skal lede fram til offentlige planer. Plan- og bygningsloven har høye krav til involvering. I framsynsarbeid er involvering av ungdom spesielt viktig, i og med at ungdom i større grad enn voksne representerer framtida. Den 22.april 2010 ble det arrangert et eget fylkesverksted for ungdommen i fylket, i regi av Hedmark fylkeskommune. Dette ble gjort for at ungdommen i fylket skulle få en egen arena for å få fram sine synspunkt. For mer om framsyn som metode og prosessen i Hedmark viser vi til sluttrapporten for prosjektet (Hanssen m.fl. 2011).

1.1 Organisering og deltakere

Når man skal arrangere et framsynsverksted for å få frem ”ungdommens røst” er det alltid vanskelig å få et fullstendig representativt utvalg av fylkets ungdom som deltagere. Det var likevel et mål å få størst mulig representativitet og bredde i gruppen. Det ble derfor tatt utgangspunkt i det mest representative organet som finnes i fylket – Ungdommens fylkesting (UFT). Man ønsket en bredde når det gjaldt alder – at både ungdom i ungdomsskolen og videregående skole skulle høres i prosessen. I tillegg ble det sendt invitasjon til ungdom med minoritetsbakgrunn, samt representanter fra ungdomsklubber rundt i fylket. I alt deltok 43 ungdommer på verkstedet, og her var de aller fleste kommunene i fylket representert. Det er derfor grunn til å tro at ungdommene som var til stede representerer en god bredde av ungdommen i fylket. Uansett representativitet så er synspunktene fra de 43 ungdommene kvalifiserte og dermed viktige å ta med seg videre i framsynsprosessen i Hedmark.

Framsynsverkstedet for ungdom ble arrangert av Hedmark fylkeskommune, og ble drevet av et team bestående av planleggere i Hedmark fylkeskommune; Janne Vikerødegården og Wibeke Børresen Gropen, forskere fra Østlandsforskning og NIBR; Jan Erling Klausen, Asgeir Skaalholt og Ulla Higdem og to studenter; Elin Kittelsen fra Universitetet i Oslo og Hildegunn Rovik fra Høgskolen i Oslo.

1.2 Opplegget for dagen

Opplegget for framsynsverkstedet – som varte en hel dag – var først og fremst basert på arbeid i grupper. Forskerne presenterte i tillegg korte innlegg om generelle utviklingstrekk i fylket. Ungdommen ble delt i grupper avhengig av hvilke av de fire regionene de bodde i, og arbeidet seg gjennom fire oppgaver i løpet av dagen. Oppgavene var som følger:

- a) **Stedsidentitetsoppgave med kart.** Her skulle man diskutere territoriell identitet knyttet til sted, områder, kommune, fylke. Hvor kommer jeg fra? Og hvordan er vi der jeg kommer fra?
- b) **Hva er det beste og det verste ved hjemstedet vårt?** I denne oppgaven skulle gruppene få frem styrker og svakheter ved hjemstedet sitt, og med Hedmark generelt.
- c) **Hvor vil vi bo og jobbe i 2040?** Her gjennomførte gruppene en kartøvelse, der de merket av området der de ønsket å bo og å jobbe i 2040.
- d) **Framtidsbilder.** Ved hjelp av en kreativ metode fikk deltakerne i oppgave å beskrive sitt framtidige Hedmark-samfunn.

Vi skal i det videre presentere resultatene fra disse gruppearbeidene.

2 Resultater fra verkstedet

2.1 Stedsidentitetsoppgaven

Deltakerne var som tidligere nevnt delt inn i grupper etter hvilken av de fire regionene de kom fra. De fleste av ungdommene knytter sin identitet til et konkret *sted* innad i kommunen (for eksempel Øvrebygda, Grimsbu, Innbygda, Solør), ikke til selve kommunen eller regionen. Regionnavnene virker lite innarbeidet blant ungdommene, og det er få som bruker dem. De fleste formidler at det er store variasjoner innad i kommunene; identiteten er knyttet til ulike bygder, tettsteder versus "landet", og man er veldig bevisst på *hvor* man kommer fra i dette helhetsbildet.

Et spørsmål i denne oppgaven var å beskrive 'Hvordan er vi der jeg kommer fra?'. Her kom en del stereotype forestillinger frem i lyset. "Bykulturen", forstått som kulturen i Hamar og kanskje Kongsvinger, ble oppfattet som bedre – eller at byboerne *tror* de er bedre enn andre. Ungdom fra byene blir beskrevet som "sossete", finere på det, bedre enn de andre, at de ser ned på andre, men også som åpne og mer inkluderende. "Bygdekulturen" blir beskrevet som kjedelig, harry, sladrete, gjennomsiktig, "Jante"-lov, med råning og alkohol, at folk holder fast i det gamle og er konservative. Det er også en rangering mellom bygder og "utkantstrøk" - jo mer utkant, jo sterkere er disse faktorene. Også i andre studier av Hedmarks-ungdom (Vestby 2003:12) finner man et stedshierarki i ungdommenes forestillinger om steder, fra det mest urbane og moderne (som det mest attraktive) til det mest avsidesliggende og umoderne. Dette følger ikke en enkel by/landinndeling, men er en mer nyanser skala, selv om den er basert på sentralitet. Samtidig ser vi av diskusjonene på framsynsverkstedet at denne forstillingen om bygda ikke stemmer overens med det mangfoldet de unge fra "utkant"-kommunene beskriver når de forteller om seg selv: De spiller instrumenter, driver med friluft, er med i politikk, dramagrupper og danser. Hvordan de selv passer inn i de ensidige forestillingene som til tider ble beskrevet, ble det imidlertid ikke reflektert så mye over. Deltakerne på seminaret er ikke nødvendigvis representative for ungdommene på hjemstedene, men de fleste så sin egen hjemkultur utenfra, uten å beskrive seg selv som en del av den. Til tross for stereotypene, beskriver særlig mange fra de mindre stedene stolthet og flere bruker ordet "patriot" og "patriotisme" om stedet de kommer fra. De er stolte av kjente personer og idrettslag som gjør det bra, og de er stolte av sosialt samhold, dugnadsånd og samarbeid, noe de oppfatter at "bykulturen" mangler.

2.2 Det beste og det verste ved hjemstedet vårt

Ungdommene ble bedt om å se på de beste og dårligste sidene ved sine hjemsteder, og her var det flere trekk som gikk igjen på tvers av regionene. Ren og vakker natur, stillhet og god plass trekkes fram av alle som noe positivt ved hjemstedene sine. Det samme gjelder tradisjoner, dugnadsånd, samhold, organisert aktivitet og skoler, som folk oppfatter som positivt. Det sosiale i form av lag og foreninger (fotball, håndball, ungdommens hus, Røde Kors hjelpekorps, UKM) er ting som får ungdommene til å trives på stedet de bor.

Dette er i tråd med hva Vestby (2003) fant i sin studie av fire Hedmark-kommuner. Der kom det fram at ungdommen anså naturen som en stor kvalitet ved stedet de kom fra, og som noe de ville savne dersom de flyttet fra hjemstedet. Samtidig var det gode venner og det sosiale som ble trukket fram som det aller viktigste ved et godt bosted. Det ser med andre ord ut til at synspunktene som ble trukket fram her, stemmer godt med studier som er gjort av Hedmark-ungdommen tidligere.

Ungdommene diskuterte i tillegg hva som var de dårligste sidene ved sine hjemsteder. Her blir særlig et dårlig kollektivtilbud trukket frem av grupper fra alle de fire regionene. I tillegg var få jobbmuligheter og mangel på fritidsaktiviteter noe som gikk igjen. Gjennomsiktigheten på små steder ble trukket frem som noe negativt, - med lite mangfoldig miljø og sladderkultur.

Vi har forsøkt å skissere opp noen av funnene i tabellen nedenfor. Fjellregionen og Sør-Østerdalen er slått sammen her, synene til representantene fra disse regionene samsvarte i så stor grad at vi fant dette naturlig.

Tabell 1 Ungdommens syn på fylket og hjemregion

	<i>Positivt</i>	<i>Negativt</i>
<i>Hedmark fylke</i>	Natur og god plass Landbruk Kort vei til Oslo og Gardermoen Rent og vakkert Ungdomslag og mulighet til å engasjere seg Trygt og billig å komme seg hjem ("hjem for 75 kr")	Kollektivsystemet Lange avstander Ting tar tid Lite fremtidsrettet Rånemiljø Mangel på stolthet
<i>Sør-Østerdalen / Fjellregionen</i>	Landbruk/natur Tradisjoner/ det tradisjonelle Organisasjonsliv Stolthet	Kollektivsystemet Jobbmuligheter Folks holdninger til sambygding (sladder, rykter osv)
<i>Hamarregionen</i>	Natur/det estetiske ved stedet Et godt sosialt sted å bo Gode skoler "Passe stort"	Lange avstander / busstilbud Lite variert miljø (spes. for de som kom utenfra, innvandrere) Få unge
<i>Glåmdalsregionen</i>	Friluftsliv, natur, stille, vakkert Organisasjonsliv/klubber Samhold, gode folk	Kollektivsystemet Dårlig økonomi Lite sentralt Sladderkultur

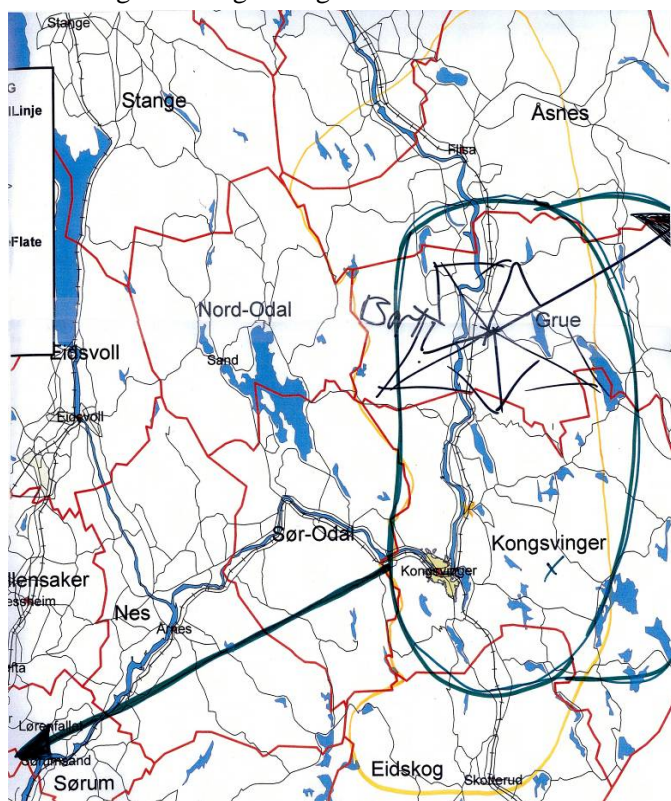
Som vi her ser så er de positive og de negative sidene ved hjemstedene sterkt knyttet til hverandre, ved at det er vanskelig å få det ene uten det andre. *Usentralt/langt borte fra "alt"* er en naturlig (negativ) konsekvens av *stor plass/stillhet/natur*. Det er også slik at *sterke sosiale bånd og sterkt samhold* også fører med seg samfunn som er mer *gjennomsiktige og små, og hvor "alle vet alt om alle"*. Mange trekker fram klare motsetninger i det de forteller om hjemstedet sitt: De synes det landlige, rolige og lille er bra, men skriver samtidig at de savner tilbud og mangfold.

2.3 Hvor vil vi jobbe og bo i 2040?

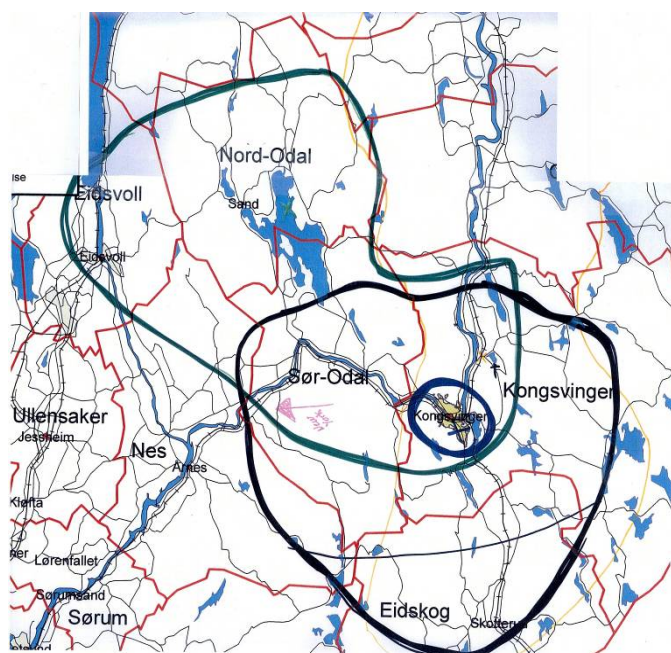
I framsynsprosessen i Hedmark har befolkningssammensetning og flyttemønster vært sentrale temaer i de fleste av de fire regionene. Det har vært pekt på betydningen av å få ungdom til å bli værende på hjemstedet – eller til å få dem til å flytte hjem igjen etter endt utdanning. Men ønsker ungdommen å bli værende i fylket? På framsynsverkstedet ble de spurt om dette. Det ble lagt inn en kartøvelse hvor gruppene skulle merke av området der de ønsket å bo og å jobbe i 2040. Hver deltager merket av på kartet hvor han eller hun kunne tenke seg å bo, med et kryss. Så tegnet hver av dem opp en sirkel rundt krysset som viste hvilke steder de kunne tenke seg å

ha sin arbeidsplass. Ønsker man å jobbe utover det området kartet viste – ble det tegnet piler ut – med navnet på destinasjonen.

Nedenfor viser vi et utvalg av kart. Først ser vi hvordan to av gruppene fra Glåmdalsregionen ser for seg framtidig bo- og arbeidssted.

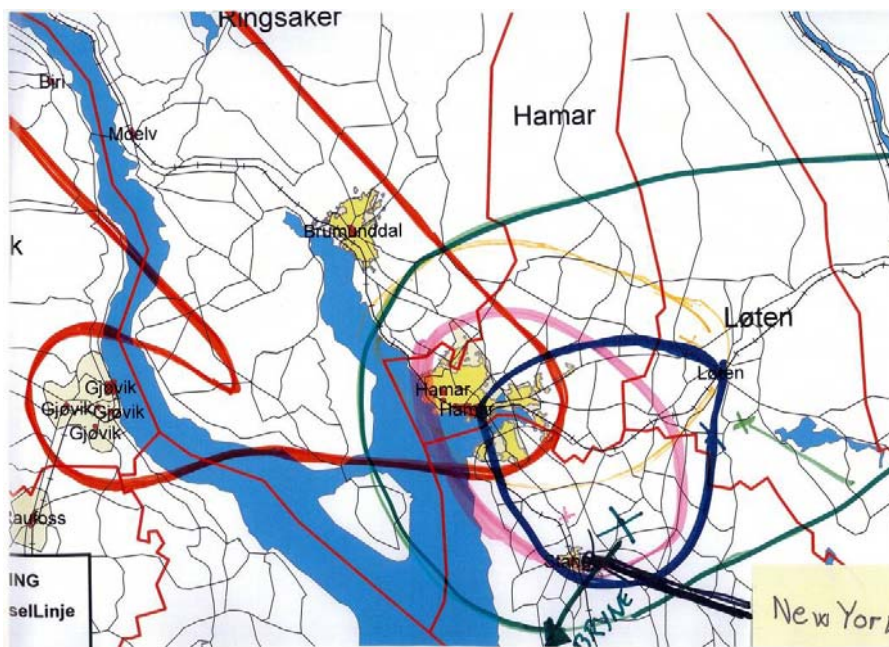
Figur 1 Glåmdalsregionen

Figur 2 Glåmdalsregionen

Eksemplene fra Glåmdalsregionen viser de at flere ser for seg å bli boende og jobbe i Kongsvingerområdet, mens andre har utferdstrang (piler ”bort” fra Grue, pil mot Osloområdet).

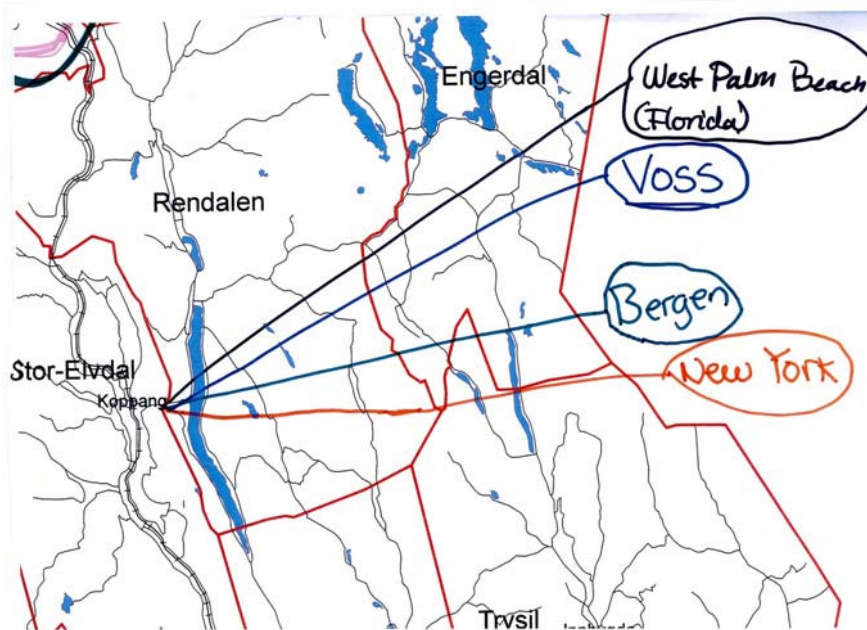
Når det gjaldt ungdom fra Hamarregionen viser vi et utsnitt av kartet fra en av gruppene nedenfor.

Figur 3 Hamarregionen

Dette eksempelet illustrerer en ”urban” tendens som vi spesielt så hos deltakerne fra Hamarregionen, der man ønsker både å bo og jobbe i et urbant miljø. Dette var ikke så tydelig i de andre regionene, der ønsket de fleste å bo ruralt og jobbe urbant. Svært mange ser for seg en fremtid rundt Hamar, og alle nevner Hamar som et potensielt arbeidssted. Likevel er det flere som også gir uttrykk for utferdstrang – og ønsker å dra til for eksempel Oslo, Bryne og New York.

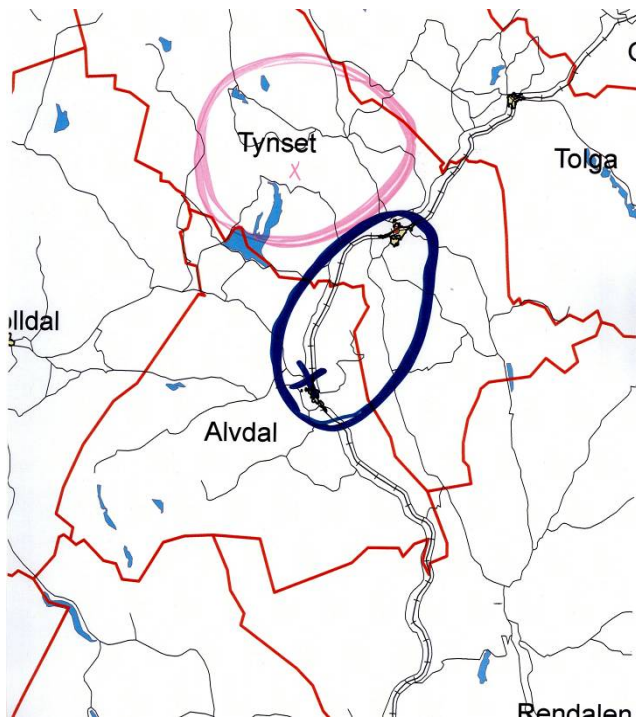
Når det gjaldt ungdommen fra Sør-Østerdalsregionen var det flere som hadde utferdstrang, noe eksempelet nedenfor illustrerer.

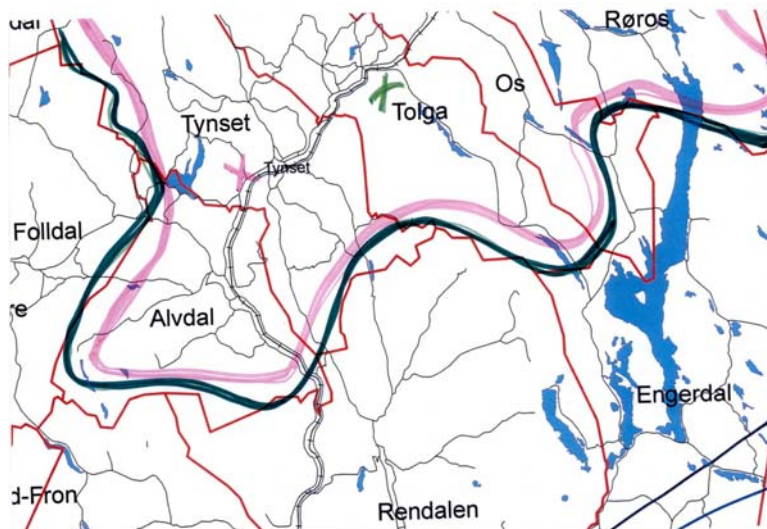
Figur 4 Sør-Østerdalsregionen

Her ser vi at de fire deltakerne fra Koppang ønsker å dra ut - til Florida, Voss, Bergen og New York. Det var generelt svært få deltakere fra Sør-Østerdalen som ga uttrykk for at de ønsket å bo eller arbeide i regionen i fremtiden, alle ga uttrykk for at de ønsket seg bort. Sør-Østerdalen ser ut til å være regionen med størst utfordringer i forhold til tilknytning og framtidstro hos ungdommen som var representert på samlingen.

Når det gjaldt ungdom fra Fjellregionen var bildet litt annerledes, noe både figur 5 og 6 illustrerer.

Figur 5 Fjellregionen

Figur 6 Fjellregionen

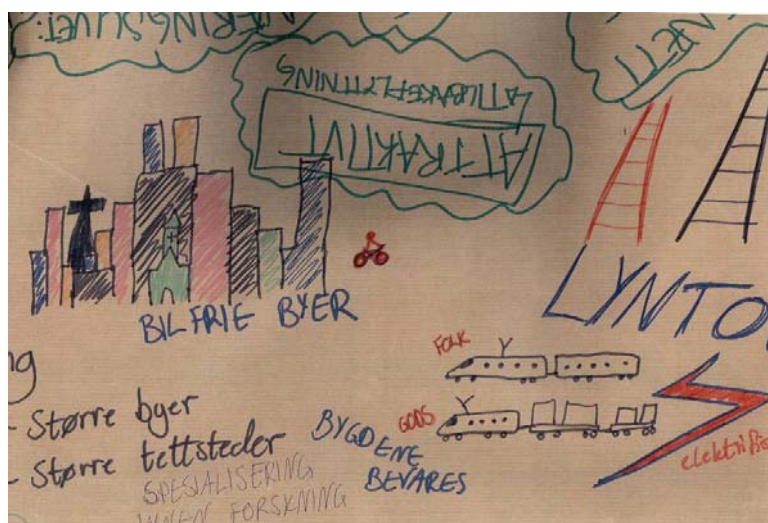
De to siste kartene viser at deltakerne fra Fjellregionen i stor grad ser for seg å bli værende i Fjellregionen, noe alle oppga. De er også dem som gir uttrykk for det mest lokale fokuset – at de ønsker og bo og arbeide innenfor et ganske lokalt område.

Når vi vurderer alle kartene under ett ser vi at det generelt er en del som ønsker seg bort fra Hedmark, men det er også mange som vil bli eller komme tilbake. Dette inntrykket er i samsvar med funn fra tidligere undersøkelser (Vestby 2003:3), som finner at en av to ungdommer i Hedmarkskommunene godt kan tenke seg å bo på hjemstedet når de blir voksne. De aller fleste av ungdommene på verkstedene ønsker å bo "landlig", utenfor tettsteder eller sentrum, men ser

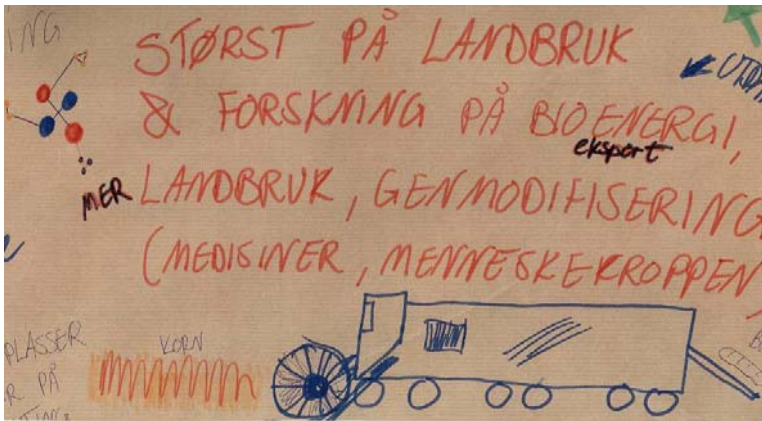
for seg å jobbe innenfor en relativt stor omkrets, som dekker kommuner og byer i nærheten. Man er med andre ord villig til å ha reisetid til jobben og å tenke på større områder som aktuelle i et jobbsøk. Noen få ser også for seg å bo i området, men å pendle til Oslo. Ungdommen tenker dermed på "landet" som *bosted* som en styrke og en positiv verdi. Selv om de vil jobbe sentralt, ønsker de ikke å bytte inn det landlige med "urbant" bosted når de selv blir voksne.

2.4 Fremtidsbilder – Hedmark i 2040

Ved hjelp av en kreativ metode fikk ungdommene i oppgave å beskrive sitt framtidige Hedmark-samfunn i 2040. I 2040 vil ungdommen som tegnet fremtidsbilder på verkstedet på Hamar alle være i 40åra. De vil ennå være relativt unge, men helt klart i en helt annen livssituasjon. Alle fikk være med på å utforme sitt bilde av Hedmark som et suksessfylke i fremtiden, både individuelt og i felleskap med gruppedeltakere fra samme region. Utgangspunktet for oppgaven var at man skulle tenke seg innholdet i en fiktiv reportasje i Dagens Næringsliv, som skulle omhandle Hedmarks store suksess i 2040. Hvordan ser så ungdommene for seg Hedmark-samfunnet i 2040? Nedenfor følger eksempler på innspillene fra gruppene:

Figur 7 Innspill – lyntog og bilfrie byer

Figur 8 Innspill – størst på landbruk og forskning på bioenergi

Figur 9 Innspill – Universitet og rikt kulturliv

Samlet sett var det særlig *tog, ny energi og gode arbeidsplasser* som gikk igjen som stikkord. Men også andre elementer, som en sterk *skole* og bevaring av *naturen* og det ”vagre” ved Hedmark ble framhevet. Bevaring og bruk av naturen var et sentralt tema i mange av diskusjonene. Flere så for seg at Hedmark i stor grad var et matproduserende fylke, og mange mente at det var her styrken til fylket lå.

Innspillene og framtidsbildene ble kategorisert etter temaer, og vi skal nedenfor gå igjennom disse.

a) Nye arbeidsplasser gjør at mange ønsker å bo i Hedmark

Unge ønsker å bo i Hedmark i 2040. Det er lett å etablere seg og gode muligheter for jobb for de med høy utdanning. Det finnes et universitet i Hedmark, og området er blitt et forskningssentrum for landbruk, avfallshåndtering, bioenergi og genteknologi. Mjøsa brukes aktivt inn i dette forskningsarbeidet. Det finnes i tillegg et stort nærings- og teknologimiljø, og en generell satsing på teknologiutvikling, blant annet IT og dataspillutvikling. Teknologiutviklingen har i tillegg ført til at det i større grad er hjemmebaserte og virtuelle arbeidsplasser, som gjør at man ikke trenger bo i byen.

Det er også lett å finne jobber for unge og vanskeligstilte. Det trenger ikke nødvendigvis være mer attraktive arbeidsplasser i Hedmark, men man har muligheten til å komme seg på arbeid i for eksempel et annet fylke raskere. Omsorgsyrkene er styrket, og det er et stort, anerkjent sykehus i Hedmark. Nye næringer er bygget opp rundt det økende behovet fra eldrebølgen: ”Eldrebyer” er etablert – som er områder som er tilrettelagt for aktive eldre som vil bo i egne boliger med godt tilbud. Bøndene samarbeider i større grad enn før – Hedmark forsyner Norge med mat. Bonden og bønder stiger i anseelse og klarer seg økonomisk. Elverum er blitt Norges Hollywood.

b) Et grønnere og blåere fylke – med mer urbane byer

Hedmarks fortrinn med å være et fylke med mye natur og landbruksområder utnyttes bedre i 2040. Naturen bevares mot ødelegging, og Hedmark fremstår som idyllisk og eksotisk med åker og skog. Mange kommer fra byen for å få et rolig liv på landet. Byene er generelt mer forurenset – mange søker til Hedmark for å få frisk luft og stillhet.

Hedmark-samfunnet har i 2040 en mye sterkere *grønn, miljømessig* profil. Det er blitt bedre utnyttelse av bioavfall og grønn, fornybar energi. Trær er en viktig energikilde. Nye energikilder – miljøvennlige – skaper i tillegg nye arbeidsplasser. I tillegg skaper denne miljøvennlige profilen grunnlag for nye reiselivskonsepter – med økt satsing på miljøturisme og økoturisme. Byene i fylket er mer urbane byer i 2040 enn i dag. Byer og tettsteder har vokst, og folk bor i høye hus som bruker mindre plass og energi – arealet blir brukt til innmark og natur. Byene har i tillegg fått et mer urbant preg – man tenker design og utforming på nye bygg. Sentrum er blifritt, og Hedmark er blitt sykkel fylket: Mange sykler dit de skal.

Men Hedmarksamfunnet er også blitt et *blåere fylke* – forstått som å utnytte fortrinnet ved å være nær Mjøsa og elver. Det er etablert parker og badeplasser ved vann og elver, for å bedre bokvaliteten og attraktiviteten til området. Glomma er større, noe som gir grunnlag for båttrafikk på Glomma.

c) Et inkluderende fylke

I 2040 er Hedmark bedre på å integrere nyinnflyttere og det er mindre diskriminering, blant annet fordi man har fått et større mangfold og et mer flerkulturelt fellesskap. Det er mer toleranse for annerledeshet. Alle som kommer flyttende får ”faddere” på sin egen alder. I tillegg er det blitt ansatt en elite av språklærer og faglærere for å utdanne innvandrere. Mye er gratis, noe som gjør dette til et vennlig sted å besøke.

d) Avstandene i tid er overvunnet

Lange avstander er blitt korte, noe som gjør at det er blitt mer pendling og man har mulighet for (geografisk) større sosiale nettverk. Det har kommet hurtigtog/lyntog med mange spor, og det er mer bruk av miljøvennlige el-busser i distriktene, med hyppige avganger. Kollektivtransporten er gratis for alle. Det er lett å reise ut av fylket og i fylket. I tillegg har det bedrede kollektivtilbudet ført til at man i større grad benytter seg av kulturtilbudene rundt om i fylket – i og med at det nå er lett å komme seg hjem, også om kvelden. Det har skjedd en holdningsendring i forhold til bilkjøring, og mange benytter seg av samkjøring til jobb.

Bedre kollektivtilbud gjør det lett å reise til andre land, med fly og tog, og lett for andre å komme til Hedmark. Turister og besøkende har i større grad mulighet til å komme på dagsturer: ”Bo i Oslo og lunsje i Tolga”. Man kan ta toget oppover og få den unike opplevelsen

e) Et attraktivt kunnskaps- og kulturfylke

Det å ha gode kunnskapsinstitusjoner blir i 2040 ansett som den beste reklamen for regionen, og man har populære studier på Høgskolen - for eksempel lege og dyrlege- og gode studiestipender. Fylket har i tillegg sendt ut ambassadører for Hedmark, som skal sørge for mer tilvekst. Kulturtilbudet er bredt og godt, med gode og rimelige festivaler og store arrangementer. Hedmark er i tillegg kjent for å være det fylket hvor alle er positive og sosiale, noe som gjør det godt å komme hit.

f) Barn og unges situasjon er bedret

Barn og unges situasjon er bedret i Hedmark i 2040. Skolen er styrket – og det er lagt mer vekt på bedre oppfølging av elever, og mer kursing og oppfølging av lærere. Lærere har blant annet blitt opplært i hvordan de best kan hjelpe barn og unge med psykiske problemer i skolen. I tillegg har man tatt i bruk Hedmarks naturgitte fortrinn – og bruker i større grad natur og friluftaktiviteter i skole- og barnehagehverdagen. Mye av skole- og barnehagedagen foregår ute; og skolen bruker uteområdene bedre. Gode fritidstilbud, aktivitetstilbud og skolemat sikrer at de unge holder seg i god form, og en storsatsing på idrett for alle og mer gym bidrar til dette. Idrettshøgskole i Hedmark skaper inspirasjon.

3 Oppsummering

Ungdommene fra Hedmark er i stor grad stolte av fylket og hjemstedet sitt – og ser hvilke kvaliteter området representerer. Ren og vakker natur, stillhet og god plass trekkes fram av alle som noe positivt ved hjemstedene sine. Det samme gjelder tradisjoner, dugnadsånd, samhold, organisert aktivitet og skoler. Samtidig er de også klar over manglene – og trekker frem sider ved Hedmark-samfunnet som kan bli bedre for at de selv – og framtidens ungdom – skal bli værende og trives der i 2040. Bedre kollektivtilbud, flere studiemuligheter og mer fritidsaktiviteter er noe av det som etterlyses.

På spørsmål om de kan tenke seg å jobbe og bo i Hedmark i 2040, viser kartoppgaven at selv om mange ønsker seg bort, er det en stor andel som ser for seg å bli værende i fylket, eller komme tilbake etter endt studietid. De aller fleste ønsker å bo ”landlig”, utenfor tettsteder eller sentrum, men ser for seg å jobbe innenfor en relativt stor omkrets, som dekker kommuner og byer i nærheten. Man er med andre ord villig til å ha reisetid til jobben og å tenke på større områder som aktuelle å jobbe i. Likevel vil ikke reisetiden bli så lang som i dag – for kollektivtilbudet forventes å være både raskere og bedre. Noen få ser også for seg å bo i området, men å pendle til Oslo.

I framtidssbildene av Hedmark går høyhastighetstog, ny energi og gode arbeidsplasser igjen som stikkord, sammen med bevaring av naturen og det vakre ved Hedmark. Flere ser for seg at Hedmark i stor grad er blitt det viktigste matproduserende fylke. I tillegg er barn og unges situasjon blitt bedre – ved at skolen er styrket og ved at natur og friluftaktiviteter i større grad brukes i skole og hverdag. Hedmark er i tillegg blitt et mer inkluderende og mangfoldig fylke – som tar bedre vare på sine innbyggere.

4 VEDLEGG: Ungdommens syn på det positive og negative ved hjemstedet

SØR-ØSTERDALSREGIONEN + FJELLREGIONEN

POSITIVT	NEGATIVT
<i>Tolga:</i> Lite, men hyggelig, fint sentrum, fin fotballbane og stor bred lysløype, hyggelige mennesker (II), Alle kjenner alle, internasjonalt, landbrukskommune, tradisjonelt men, samtidig nyskapende, små skoleklasser fører til godt miljø, STOR dugnadsånd, Patriotiske	Kriging mellom bygdene, lite fritidsaktiviteter for de som ikke driver med fotball og ski (II), mange sure folk tar plass, dårlig kollektivtilbud ut av kommunen, få arbeidsplasser for høyt utdannede, dårlig økonomi.
<i>Grimsbu:</i> bra skianlegg, mye turister, sosialt, bondeland	Dårlig kollektivt tilbud
<i>Folldal:</i> Bra turmuligheter, fin natur, Norges lengste sæterdal.	Ikke kafè.
<i>Elverum:</i> Soppen, Løkenstranda(II),Håndball, Ungdommens hus, Røde kors hjelpekorps, uteliv, sagtjernet, god yngres avdeling, innvandring, integrering, golfbanen, Ungdommens kulturmønstring, BUK (II)	Holdninger, rykter, Skole(II), Sentrum(II), uteliv, Dårlig eldre politikk, veiene.
<i>Trysil:</i> Trysilfjellet (II), serviceinnstilte, Nybergssund, fotballag	Dårlig med jobber til utdannede folk, bussavganger, mangler sommerilbud/aktiviteter
<i>Hedmark:</i> Hjem for 75 kroner, Ungdommens fylkesting(II)	Dårlig kollektivsystem, dårlig med satsing på miljø, fordomsfulle folk

HAMARREGIONEN

POSITIVT	NEGATIVT
<i>Koppang:</i> Hyggelige folk, vgs.bra skoler, engasjerte ungdommer	Få innbyggere, ”ingen” butikker, få ungdommer(II), lite miljøer, butikkene stenger tidlig.
<i>Hamar:</i> Mye aktivitetstilbud(II), trygt(III), fredelig(III), treningsstudioer, Ankerskogen, mange steder å være, trivelig. Idrettsby, turmuligheter, mange utdanningsmuligheter. Bra kollektivtilbud, sentralt, mye å finne på for ungdom, litt bønder	Lite butikker, Harry(II), lite som skjer, kjedelig(III), ungdommene siter hjemme, fordommer, folk hater hverandre(ikke alle), usosialt sted, lite fritidstilbud(II), rånere, uhøflig, sossete. Konkurransen om å være best, man skal ikke tro at man er noe,
<i>Moelv:</i> sentralt, lite, natur	Dårlig miljø, lite, lite engasjement, rasisme

<i>Bruket:</i> koselig, lite, likevel sentralt, bygdelivet, nærbutikk, barneskole, barnehager, samfunnshus, fotballklubb, pent	Dårlig busstilbud, få profilerte navn
<i>Løten:</i> passe stort	Rånemiljø
<i>Brenneriroa:</i> avslappende, estetisk, skog, friluft, hyggelige miljø	Ny RV 3/25
<i>Romedal:</i> butikker, ok veier, skoletilbud, dugnadsånd, trivelig	Elendig busstilbud, stille, skjer lite, styggdomsskole
<i>Vallset:</i> kjenner hverandre, solarium, butikk	Det går sakte, usentralt, lange avstander
<i>Stange:</i> Trygt, bra natur	Omstendelig, fornøyd med der som er
<i>Stor-Elvdal:</i> Aktivt ungdomsråd, Fine fjell, bra friluftsliv, bra videregående skole, aktivt ungdomsråd	Mye skog(III), gamle mennesker, nedslitte hus, alkoholstatus
<i>Hamarregionen:</i> Natur, bynært, åpent, kollektivtilbud, bra jordbruksområde(II), Stressfritt og pent	Lange avstander, ikke god utnyttelse av Mjøsa sin estetikk bra jordbruksområde
<i>Hedmark:</i> Fin natur, Glomma, landbruk, Ungdommens fylkesting(II)., Natur(II), miljø, god plass, oppegående profiler, jobbmuligheter, beholder bygdene. "Fineste stedet i hele værda", by og land, kort vei til Gardermoen og Oslo(II). Mye kultur, lite søppel, mange trivelige folk, fint her. bygdeungdomslaget	Lange avtander(III), rånemiljø(III), lite fremtidsrettet, Sykehus i Elverum ikke i Hamar. Tar lang tid å få ting gjort. Lite fremtidsrettet fylkesting (II),

GLÅMDALSREGIONEN

POSITIVT	NEGATIVT
<i>Veldre/Brummundal:</i> "on the run"(III), utbygging, turområde, fotball, miljøgata(II), nye sentre, utsikt, lite støy, Klubben YO(II), nær Mjøsa, stor plass	Alle kjenner alle(III), sentrum, rykter(II), stille, få unge, lite sentralt.
<i>Sør-Odal:</i> Har alt	Dårlig økonomi
<i>Kongsvinger:</i> kulturliv, pent, mange folk og mye å gjøre, alt for mange skiløyper, lite initiativrike folk i sentrum	Dårlig byliv
<i>Grue:</i> få muligheter, lite penger	
<i>Glåmdalen:</i> KIL, samhold, friluftsliv/trim, fin natur, bra dialekter i bygdene, greit med VGS. muligheter, bra jaktmiljø,	Glåmdalen, dårlig utvikling/felles planer dårlig kollektivt, tog,
<i>Hedmark:</i> Timeekspressen, ungdomssatsing, grønt, fokus på skog, folkelige, bra med skog, avstander, for mange som tenker ut av Hedmark	Busser, lange avstander, mangel på stolthet, tog/buss

Referanser

Hanssen, G. S., Higdem, U., Klausen, J.E. og Skålholt, A. (2011). *Regionalt framsyn Hedmark - gjennomgang og presentasjon av Regionalt framsyn Hedmark*. ØF-rapport 02/2011, Lillehammer, Østlandsforskning/NIBR

Vestby, Guri Mette (2003) Ungdoms bilder av bygda og tanker om framtida. NIBR-notat 2003:119 Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

Ungdommens regionale verksted

– Regionalt framsyn Hedmark

Tekst fra kort samme Dette er resultatene fra det regionale ungdomsverkstedet i prosjektet Regionalt Framsyn. Dette er en større prosess som går i Hedmark og har som mål å skaffe kunnskap om framtidens utfordring og utviklingsmuligheter i fylket. På verkstedet var det deltakere fra ungdommens fylkesting Hedmark, samt andre inviterte deltakere. I alt deltok 43 ungdommer på verkstedet.ndrag i kolofonsiden

Notat nr.: 04/2011

ISSN nr: 0808-4653